Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazma Becerisi

Prof. Dr. Elif AKTAŞ

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı/ ALKÜ TÖMER Müdürü

Alanya/ANTALYA

- Yazma neden zor bir beceridir?
- Ana dilde yazma ile yabancı dilde yazma arasındaki farklar nelerdir?
- Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yazmada yaşadığı temel sorunlar nelerdir?

Yazma nedir?

- Kimi zaman iletişim kurmak kimi zaman da duygu ve düşünceleri etkili bir şekilde dile getirmek amacıyla başvurduğumuz bir yol olan **yazma**; duygu, düşünce, his ve hayallerin dil bilgisi, yazım ve noktalama kurallarına bağlı kalınarak ortaya konulduğu bir anlatma becerisidir (Durmuş, 2013, s. 206).
- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma becerisini geliştirmede amaç, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini hedef dilin özelliklerine uygun ve planlı bir biçimde yazıya aktarmalarını sağlamaktır.

- Bir başvuru formunu doldurmak, e-postaya cevap vermek, sosyal medya yazıları oluşturmak, telefonda mesajlaşmak, alışveriş listesi yapmak, dinlenenleri not tutmak, şikâyet yazısı yazmak yazmanın yaşamın tüm boyutlarında kullanılan bir beceri olduğunu ortaya koymaktadır (İnal, 2014, s. 363).

- Yazma becerisi, yabancı dil eğitiminde **tam anlamıyla yetkinliğin kazanıldığı** bir beceri olarak kabul edilir. Bu kapsamda da Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler, akademik başarı ve yetkin bir Türkçe kullanımı için yazma becerisini geliştirmeye özen göstermelidir (Şimşek & Erdem, 2021).

- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğrencilerin temelde **dört dil becerisi**nin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bununla birlikte bu beceri alanlarının öğretilmesinde **bütünleşik bir yaklaşımın** ele alınması gerekmektedir. Çünkü dil becerileri birbirinden ayrılmadığı gibi hepsinin gelişimi birbirini desteklemektedir.
- Bunun yanı sıra yazma becerisi diğer dil becerilerinin belli bir oranda edinilmesinden sonra geliştirilebilecek bir beceridir (İlter, 2007). Yazma becerisi en son ve en zor gelişen bir öğrenme alanı/dil becerisidir. Bu nedenle öğretimi, diğer dil becerilerinin gelişimine ve kazandırılmasına bağlıdır.

- Dil becerilerinin edinilme sırası göz önüne alındığında ilk edinilen beceri, dinlemedir. Yapılan araştırmalar fizyolojik bir sorun olmadığı takdirde dinlemenin anne karnında başladığını ortaya koymaktadır (Melanlıoğlu, 2012; Emiroğlu, 2013). Dinlemenin ardından birey, etrafında konuşulan sesleri taklit ederek konuşmaya başlamaktadır. İnformal bir şekilde aileden ve sosyal çevreden edinilen bu beceriler, okula başladıktan sonra sistemli bir şekilde geliştirilmektedir.
- Okulda öğrenilen ilk beceri ise okumadır. Okumanın ardından ise yazma öğrenilmektedir. Bu sıralama göz önünde bulundurulduğunda en son kazanılan becerinin yazma becerisi olduğu dikkat çekmektedir. İletişim kurmanın duygu, düşünce, his ve hayalleri anlatmanın bir yolu olan yazma, **dört temel dil becerisinin son halkası**dır (Demirel 1999; Ünalan, 2006).

Çakır'a (2010, s. 167) göre, yazma becerisi şu hedeflerin elde edilmesine katkı sağlar:

- Öğrenme sürecini kontrol etmeye,
- Öğretilen yapıların veya kelimelerin pekiştirilmesine,
- Dil yanlışlarının görülmesine,
- Öğrencilerin dil yetilerinin gelişmesine,
- Öğrencilerin yaratıcı düşünmelerine,
- Öğrenilen konuların kısa dönem bellekten uzun dönemli belleğe aktarılmasına,
- Öğrencilerin yetilerini performansa dönüştürmelerine.

- Yazma; bireyin yaşantı yoluyla edindiği bilgi ve birikimi, düşünce ve hayal dünyasıyla yoğurarak kâğıda aktarmasından çok daha **karmaşık bir beceri alanıdır** (Genç, 2017, s. 33).
- Yazma; **psikomotor, bilişsel ve duyuşsal boyutları** olan çok yönlü ve karmaşık bir beceridir. Yazmanın bu üç boyutu ihtiva eden bir beceri olduğunun göz ardı edilmemesi, bu becerinin gelişimi için oldukça önemlidir.
- Yazma, parmak-el-göz-zihin koordinasyonu ile ilişkili olmakla birlikte uzun süreli bir alıştırma sonucu kazanılan bir etkinliktir ve aynı zamanda eleştirel bir düşünme sürecidir (Demirel & Şahin, 2006, s. 110; Gündüz & Şimşek, 2011, s. 17; Karadağ, 2016, s. 164).
- Bu açıdan yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma becerisi diğer öğrenme alanlarına göre **daha zor ve geç** elde edilen bir beceri olarak kabul edilmektedir (Demirel & Şahin, 2006; Şimşek & Erdem, 2021).

- Yazma becerisi; belli düzeyde söz varlığına sahip olma, doğru söz varlığı unsurlarını seçebilme, sözcükleri bağlam içerisinde doğru kullanabilme, dil bilgisi kurallarını uygulayabilme, yazım ve noktalama kurallarını uygulayabilme, hedef dilin söz dizimi kurallarına uygun, anlamlı, açık, anlaşılır cümleler kurabilme, metinsellik ölçütlerini kullanabilme gibi bir **dizi becerinin eş zamanlı kullanımını** gerektirir.

Bilişsel Boyut

- Yabancı dil öğretiminde yazma; bireyin yaşantısı yoluyla edindiği bilgi ya da birikimi, çeşitli zihinsel süreçlerden geçirerek kâğıda aktardığı çok yönlü bir beceri alanıdır. Yazma; **zihinsel süreçlerin (sıralama, sınıflama, karşılaştırma, analiz-sentez yapma, organize etme vb.)** harekete geçirilmesini, düşüncelerin düzenlenmesini ve kâğıda aktarılmasını sağlamaktadır. Kâğıda aktarılan düşünceler; daha sistemli bir şekilde düzenlenip organize edilmekte, bu da çok yönlü düşünme biçiminin gelişmesine olanak sağlamaktadır.
- Bellekteki düşüncelerin yine bellekteki mevcut kelimelerle somut hâle geldiği yazma, **zihinde gelişen bir üretim süreci**dir. Çünkü yazma, dile ait kuralların göz önünde bulundurularak anlatılmak istenilen şeyin doğru bir şekilde ifade edilmesi için yoğun zihinsel işlemler gerektirir. Düşünce ve yazma arasındaki bu ilişki, yazma eğitiminin bilişsel boyutunu oluşturmaktadır ve bu becerinin geliştirilmesinde kişinin bilişsel gelişimi, sosyokültürel çevresi ve yeteneği önemli görülmektedir (Genç, 2017, s. 33).

Duyuşsal boyut

- **Yazmanın duyuşsal boyutunda** ise kaygı, korku, güdü/motivasyon, algı ve tutumlar yer almaktadır. Yabancı dil öğretiminde öğrencilerin yazmaya karşı olumsuz tutum içinde olmaları ve kaygı düzeyleri başarıyı olumsuz yönde etkileyen bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır (Polatcan, 2019). Yazma eğitiminde başarılı olmak için bu olumsuzlukları ortadan kaldırmak gereklidir.

Psikomotor boyut

- **Yazmanın psikomotor boyutunda** ise küçük kasların gelişimi, parmak-el-göz koordinasyonu gibi hususlar önem kazanmakta ve yazının biçimsel açıdan düzgünlüğü ön plana çıkmaktadır. Ana dilde ilk okuma-yazma sürecinde küçük kasların gelişimiyle birlikte bu motor becerilerin de geliştiği bilinmektedir.
- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de ana dili ile hedef dil arasındaki alfabe farklılığından kaynaklanan yazma zorluklarının aşılmasında bu boyut önemlidir. Çünkü özellikle hedef dil ile ana dilindeki harflerin yazım yönlerinin ve şekillerinin farklı olduğu durumlarda diller arasında olumsuz aktarım meydana gelmektedir. Bu durum, yabancı öğrencinin yazmaya karşı tutumunu da olumsuz etkilemekte ve kaygı düzeyini artırmaktadır. Yazma becerisinin psikomotor boyutunun gelişimi ise çok sayıda ve düzenli alıştırma yapmaya bağlıdır (Temizyürek & Bulut, 2016).

- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma; öğrencinin duygu, düşünce ve dileklerini dilin kurallarına uygun bir biçimde yazıyla ifade etmesi demektir. Türkçe öğrenen bireylerin duygu, düşünce, hayal ve isteklerini zihinlerinde organize ederek dilin kurallarına uygun bir şekilde dile getirmeleri ve bunu alışkanlığa dönüştürmeleri, **uzun bir süreç gerektiren eğitimle** mümkün olabilmektedir.
- Öğrencinin yazma becerisinde yetkin ve başarılı olabilmesi için ilgili konuda bilgi birikimine ve kültürel zenginliğe sahip olması, Türkçeyi doğru ve etkili kullanabilmesi, yazma konusunda teknik bilgiye ve zengin bir kelime hazinesine sahip olması, olayları farklı açılardan ele alıp analiz, sentez ve değerlendirme yapması, duygu ve düşüncelerini mantıklı ve tutarlı bir düzen içine sokabilmesi gerekmektedir. Yazma becerisinde kelime dağarcığının belli bir seviyede olmasının yanında kelime ve kelime gruplarının bağlam içerisindeki kullanımının da bilinmesi gerekmektedir (Karatay, 2011, s. 21).

Yazma becerisi ile ilgili yaşanan sorunlar

- Birçok çalışma yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde yazma becerisinin oldukça sorunlu bir alan olduğunu göstermektedir. Yapılan çalışmalar öğrencilerin en çok yazma becerisinde sorun yaşadıklarını ortaya koymaktadır (Açık, 2008; Kara 2009; Köse 2010; Tiryaki, 2013; Çangal, 2020).
- Bu becerinin belirli bir kelime dağarcığına sahip olmayı gerektirmesi ve kişisel bir boyut taşıması, zor bir beceri olarak algılanmasına neden olmaktadır (Genç, 2017, s. 34). Bu doğrultuda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma becerisi konusunda karşılaşılan sorunlar; **ana dili-hedef dil arasındaki alfabe farklılığı, diller arası yapısal farklılıklar, kullanılan öğretim yöntemleri, araç-gereç ve materyal yetersizliği, kaygı, tutum, motivasyon gibi duyuşsal faktörlerin dikkate alınmamasından** kaynaklanmaktadır (Er vd., 2012).
- Alfabedeki seslerin öğretilmesi aşamasında özellikle bazı alfabelerde olmayan "ç, ş, ğ, ö, ü, ı" seslerinin telaffuzu ve yazımı, Türkçedeki ünlü-ünsüz uyumları, hâl ekleri, çeşitli ses olayları (ünsüz yumuşaması, ünsüz benzeşmesi, ünlü daralması, kaynaştırma, hece düşmesi vb.) Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen kişilerin yazma alanında en çok zorlandıkları hususlardandır (Genç, 2017).

- Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde, ana dili ile hedef dil arasındaki farklılıklardan dolayı, öğrencilerin en çok cümlenin ögeleri arasında ilgi kuran **hâl eklerini yanlış kullandıkları** ve **özne-yüklem uyumsuzluğundan kaynaklanan anlatım bozuklukları** yaptıkları tespit edilmiştir (Karababa, 2009, s. 274).
- Hâl eklerinde ne tür hatalar yaptıkları incelendiğinde, öğrencilerin gerekli durumlarda hâl eklerini kullanmadıkları, bu ekleri ilgi hâli eki ve iyelik eki ile karıştırdıkları, gerekli olmayan yerlerde hâl eki kullandıkları da tespit edilmiştir (Yılmaz Atagül & Yahşi Cevher, 2015).

- **Duyuşsal sorunlar (kaygı, korku, motivasyon eksikliği vb.)**
- **Söz varlığının yetersiz oluşu**
- **Öğretim süreci ile ilgili sorunlar**

Yazma etkinliklerinin az olması

Materyal eksikliği/yetersizliği

Üretim yerine seçme/işaretlemeye odaklanma

Geri bildirim eksikliği (biçimlendirici geri bildirim yok)

Sadece dil bilgisi ya da imla-noktalama hatalarına odaklanma

Tablo 1

Topuzkanamış (2014) Yazma Stratejileri Tablosu

Yazma Öncesi	Yazma Esnası	Yazma Sonrası
'Ne yazacağımı bilmiyorum.' sorununu çözme stratejileri 1.Serbest yazma 2.Döngü 3.Kümeleme/salkım 4.Liste yapma 5.Beyin fırtınası 6.Konuyu değişik açılardan irdeleme 7.Tecrübeyle ilişkilendirme 8.Çevredekilere sorma 9.Yazma engelini yazma 10.Yazma amacı ile okuyucu kitlesini tarif etme 11.Günlük tutma **Ana fikir belirleyememe sorununu çözmeye yönelik stratejiler** 1.Yazıdaki ana noktaları belirtme 2.Konuyu sınırlama 3.İddiayı daha net ifade etme **Fikirleri düzenleyememe sorununu çözmeye yönelik stratejiler** 1.İddiayı kontrol etme 2.Taslak konu başlıklarını yazma 3.Taslak ağacı oluşturma 4.Yazı taslağı oluşturma 5.Bir taslak haritası oluşturma	**Kötü taslak sorununu çözme stratejileri** 1.Uzaklaşma 2.Taslağını paylaşma 3.Öncekine bakmadan yeni taslak yazma 4.Gözden geçirme için bilgisayar kullanma **Taslağı düzeltme stratejileri:** 1.Taslağı bilgisayarda yazma 2.Taslağını dinleme 3.Sırayla düzeltme 4.Başkası gibi düşünme 5.Kontrol listesi kullanma **Düşünceyi ifade edememe stratejileri:** 1.Dalgınlığı giderme 2.Taslağın karışık olmasına izin verme 3.Başka bir yerde yazma 4.Yazı araçlarını değiştirme 5.Bir arkadaşa mektup yazma 6. Yapabildiğine odaklanma 7.Girişi en son yazma 8.Ortadan başlama **Giriş yapamama sorunu için stratejiler** 1.Konunun önemini açıklama 2.Bir hikâye anlatma 3.İlginç alıntılar yapma 4.Tartışılacak noktaları belirtme	**Yapıcı eleştiri yapama sorununu çözmeye yönelik stratejiler** 1.Okuyucuları özenle seçme 2.Okuyucuya yönerge verme 3.Birden fazla kişinin fikrini alma 4.Ayrıntılı düzeltmeler isteme 5.Yapıcı eleştiri için bilgisayar kullanma **Yanlış bulamama sorununu çözme Stratejileri** 1.Düzeltmeyi sona bırakma 2.Bir süre için işi bırakma 3.Kelime ve noktalama işaretine dikkat etme 4.Yazıyı dinleme 5.Düzeltme için kontrol listesi kullanma 6.Kuralları öğrenme

Yazma esnası:

Düşünceyi destekleyememe strt.
1.Kişisel tecrübelerden yararlanma
2.Gözlemleri kullanma
3.Bir hikâye anlatma, örnekler verme
4.Sebep gösterme
5.Benzerlik ve farklılıkları gösterme
6.Karşıt görüşleri ele alma

Sonuç Yazamama Stratejileri:
1.Konunun önemini açıklama
2.Ana fikrin önemini vurgulama
3.Özetleme
4.Soru sorma
5.Çevreye sorma
6.Sorunu atlayıp sonra geri dönme

Sıkıcılık sorununu çözme stratejileri
1.Genel kelimeler yerine özel kelimeler kullanma
2.Klişe ifadelerden kurtulma
3.Herkesin bildiği önermelerden kaçınma
4.Örnekler ekleme - bir öykü anlatma

Yazma Eğitimi Süreci

- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma süreci, **alfabe öğretimi**yle başlamaktadır. Bu aşamada özellikle ana dilinde Latin alfabesi kullanmayan yabancıların Türkçe öğrenmesi, tamamen yeni bir harf ve şekil sistemiyle karşı karşıya kaldıkları için oldukça zordur. Bu sebeple ortaya çıkan yazım ve telaffuz sorunlarını aşmak için ses ve harfler, çeşitli görsel ve işitsel (resim, fotoğraf, kelime kartları, şiir, şarkı, resimli ve sesli sözlükler vb.) materyaller kullanılarak sık tekrar ve uygulamalarla öğretilebilir.

- Yazma eğitiminin ikinci aşaması ise **kelime/söz varlığı unsurlarının öğretimi**dir. Yabancı dil öğrenen bir bireyin hedef dilde kendisini tam ve doğru ifade edebilmesi, sahip olduğu kelime hazinesine ve bu kelime hazinesini bağlam içerisinde anlama uygun şekilde kullanabilmesine bağlıdır. Dolayısıyla sözcük öğretiminde kelimenin bağlam içinde kazandığı anlamlar ve farklı kullanımları üzerinde durulmalıdır. **Bu aşamada kişiye öncelikle günlük hayatta daha sık rastlayabileceği ve kullanacağı kelimeler öğretilmelidir.** Kelime öğretiminde kalıp sözler, ikilemeler, deyimler, atasözleri, özdeyişler ve argo gibi söz varlığı unsurlarına da yer verilmelidir.

- **Üçüncü aşama**, cümle düzeyinde yazma eğitimidir. Bu aşamada öğrencilerin öğrendikleri kelimelerle anlamlı ve Türkçenin sözdizimine uygun cümleler oluşturmaları, noktalama işaretleri ve yazım kurallarını da uygulamaları beklenmektedir. Cümle öğretimi, sadece biçime ve kurallara odaklanmamalı; anlamı ön plana çıkaran iletişim odaklı uygulamaları da kapsamalıdır.

- Yazma eğitiminin **dördüncü aşama**sını ise paragraf oluşturmaktadır. Bu düzeyde öğrenciler; cümleleri bağdaşıklık, bağlaşıklık, tutarlılık gibi ilkelere uygun şekilde anlamlı bir bütün hâlinde bir araya getirmeyi öğrenmektedirler. Bu aşamada, karışık verilen cümlelerden anlamlı ve tutarlı bir paragraf oluşturma ile kısa ve az sayıdaki cümlelerle paragraf oluşturma çalışmaları yapılmalıdır. Ayrıca örnek uygulamalar yapılarak cümleler arası geçişler ve bağlantılar ortaya konmalıdır. Bu düzeyi başarı ile tamamlayan yabancı bir öğrenci, duygu ve düşüncelerini anlamlı bir bütünlük içerisinde anlatabilecek düzeye gelmiştir.
- Yazma eğitiminin **son aşama**sı olan metin düzeyinde yazma aşamasıdır. Bu aşamada öğrenci, hedef dilin kurallarına uygun metinler oluşturarak beceri gelişimini tamamlamaktadır (Tiryaki, 2013, s. 43).

Süreç-Tür Temelli Yaklaşım

- Yazma becerisini geliştirmek için günümüzde **süreç-tür temelli bir yaklaşım** benimsenmektedir.
- Süreç temelli yazma yaklaşımı, öğrencilerin yazma ile ilgili temel becerileri ve dile ait temel yapıları uygulamalı olarak öğrenmelerine imkân sağlamaktadır. Söz gelimi, öğrenci kendi duygu ve düşüncelerini bir plan çerçevesinde yapılandırır, ardından kendi üslubuyla yazıya aktarır, metni tamamladıktan kontrol edip varsa hatalarını düzeltir. Bu sayede yazım kurallarını da öğrenir. Son aşamada ise yazdıklarını paylaşarak dönüt alır. Bu dönütler, öğrencinin yazmaya karşı motive olmasını sağlar. **Süreç temelli yazma yaklaşımında öğrenci, yaparak yaşayarak yazma eylemini bizzat gerçekleştirir ve yazılı bir metin oluşturmanın mantığını kavrar** (Özdemir, 2019).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde süreç temelli yazma yaklaşımı;

- plan/ hazırlık,
- taslak oluşturma,
- gözden geçirip düzenleme,
- redaksiyon / düzeltme,
- yayımlama ve paylaşım aşamalarından oluşmaktadır.

Bu aşamalar; yazma öncesi, yazma sırası ve yazma sonrası olmak üzere üç başlıkta da incelenmektedir (Karatay, 2011; Tiryaki, 2013; Özdemir, 2019).

Motivasyon ve Ön Bilgilendirme	• Öğrencilere, yazacakları metnin onları hangi yeterliliğe ulaştıracağı açıklanarak metin yazma süreci hakkında bilgi verilir.
Örnek Metin İnceleme	• Bir örnek üzerinden metnin yapısı, söz varlığı ve cümleler arası ilişkiler üzerinde durulur. "Siz olsaydınız bu metni nasıl oluştururdunuz?" sorusuyla öğrencilerin görüşleri alınır.
Hazırlık	• Bu aşamada; konu seçme, amaç belirleme, plan yapma, ön bilgileri harekete geçirme ve metnin içeriğini tasarlama gibi uygulamalara yer verilir.
Düzenleyerek Yazma	• Hazırlanan taslağa göre bir metin oluşturulur. Taslak; dil kuralları, yazım-noktalama, anlatım bozuklukları gibi hususlar etrafında ekleme ve çıkarmalarla düzenlenir.
Düzeltme	• Yazılan metin, biçim ve içerik açısından çeşitli yollarla (öz, akran, grup ve uzman değerlendirme) gözden geçirilerek düzeltilir.
Yayımlama-Sunma	• Yazılanların başta çevrim içi ortamlar olmak üzere çeşitli platformlarda (gazete, dergi, sınıf panosu vb.) paylaşılması sağlanır.

- Yazmanın iletişimsel boyutu üzerinde duran **tür temelli yaklaşım**da farklı metin türlerinin ne işe yaradığı, nerede ve ne zaman kullanılması gerektiği, hangi dil ve üslup özelliklerini taşıması gerektiği ön plana çıkmaktadır.
- Tür temelli yaklaşım sayesinde öğrenciler, günlük hayatta ihtiyaç duydukları metinleri (örneğin rapor, dilekçe, makale, tutanak, bilgi notu, teşekkür notu, şikâyet yazısı vb.) nasıl yazacaklarını ve nerede kullanacaklarını öğrenme imkânı bulmaktadır. Bu yönüyle tür temelli yaklaşım hem sosyal hem de kültürel amaçların gerçekleştirilmesine yardımcı olur (Özdemir, 2019). Bu nedenle yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hem süreç hem de tür temelli bir yaklaşımın tercih edilmesi gerekmektedir.

- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma becerisi kazandırma ve değerlendirmede süreç odaklı bir yol izlenmesi ve **yaratıcılığı engelleyen ezberci/otoriter bir öğretim yaklaşımının** terk edilmesi gerekmektedir.
- Süreç odaklı yaklaşım; bireylerin yaratıcı düşünmelerini, kendilerini daha etkili bir şekilde ifade etmelerini ve zihinsel becerilerini daha fazla kullanmalarını sağlamaktadır. Süreç temelli yaklaşımda yazma; mekanik olmayan, keşfedici, yaratıcı ve üretici bir eylem olarak tanımlanır (Özdemir, 2019, s. 545, 552).
- Yazmanın yaratıcı ve üretici bir süreç olduğu göz önüne alındığında yazma eğitiminde bu yetileri geliştirme, etkin düşünebilme ve etkili iletişim kurabilme gibi uygulamalara daha fazla yer verilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır (Genç, 2017, s. 34). Bu açıdan yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma etkinliklerinin tüm dil seviyelerinde yaratıcı yazma yaklaşımına uygun olarak planlanması gerekmektedir.

Yaratıcı Yazma Nedir?

- Yaratıcı yazma, öğrencilerin duyuşsal ve bilişsel anlamda yazmaya hazır hâle getirildiği, her öğrenciye uygun farklı ve zevkli, bireysel ve iş birliğine dayalı yazma etkinliklerinin uygulandığı, oluşturulan metnin paylaşımına önem verildiği ve ürünle birlikte sürecin de değerlendirildiği, yazma sürecinin her aşamasında yaratıcılığın desteklendiği **süreç odaklı bir yazma yaklaşımı**dır (Maltepe, 2006, s.15).
- Aynı zamanda yaratıcı yazma, bireyin yazma ve üretmedeki yaratıcı yeteneklerini açığa çıkaran bir yazma yöntemidir. Bu tip yazma çalışmaları, yazmanın en ileri ve zevkli basamağını oluşturur.

- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaratıcı yazma çalışmalarından sadece ileri düzeylerde değil başlangıç düzeylerinde de yararlanılabilir. Öğrencinin içindeki gizil gücü, yetenekleri ortaya çıkarmayı ve yazmayı eğlenceli bir etkinlik hâline getirmeyi amaçlayan yaratıcı yazmanın çıkış noktasında **özgünlük, düşünme, sorgulama, araştırma, zengin bir düş gücü, kararlılık, özen, dikkat, sabır, öz güven, cesaret, öz denetim ve dil kurallarına hâkimiyet** vardır.
- Bu kapsamda kurmaca bir metnin sonuç bölümünü yazmak, masal tamamlamak, belirli sözcük ve kavramları kullanarak metin yazmak, kurmaca bir metnin anlatıcısını ve temel unsurlarını (olay, kişi, zaman, mekân gibi) değiştirmek, kurmaca bir metnin bakış açısını ya da anlatıcısını değiştirerek yeniden kurgulamak, bir olaya uygun öykü tipi ya da karakter oluşturmak, serbest bir konuda parodi yazmak, kurmaca bir metni başka bir türe dönüştürerek yeniden yazmak, metindeki olay ya da kişileri değiştirmek, bir metni temel unsurlarını değiştirmeden yeniden yazmak, metnin temel izleğinden yola çıkarak yeni bir metin kurgulamak, duyulardan hareketle yazmak, metne yeni başlıklar bulmak gibi çalışmalar yaptırılabilir (Gündüz & Şimşek, 2011, s. 182- 183).

Akademik Yazma

- Akademik yazma; günlük ve edebî dilden farklı olarak kelimelerin temel ve terim anlamlarının kullanıldığı, eleştirel bir bakış açısıyla fikirlerin etkili biçimde tartışılıp ortaya konduğu, düşüncelerin farklı kaynaklardan yararlanılarak desteklendiği bir yazma çeşididir (Tok, 2013, s. 2; Ekmekçi, 2017, s. 7).
- Öğrenciler **not alma, özet çıkarma, araştırma raporu hazırlama, yazılı sınavlardaki soruları yanıtlama** gibi eylemleri gerçekleştirirken akademik yazma becerisine ihtiyaç duymaktadırlar. Yabancı bir dilde, fikirlerin akademik olarak ifade edilebilmesi için öğrencilerin akademik yazmaya uygun dil yeterlilikleri göstermeleri ve akademik yazma kurallarına hâkim olmaları gerekir. Bu kapsamda ayrıca akademik metin çeşitleri, bunların özellikleri, farklı anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları da öğrencilere kazandırılmaktadır.
- Yabancı ya da ikinci dil olarak Türkçe öğretiminde akademik yazma; **kelime seçimi, söz dizimi, paragraf yapılandırma, gerekli okumaların yapılması** gibi temaları kapsamaktadır (Tok, 2013, s. 5).

- Akademik yazma; diğer metin türlerinden kullanılan **dil, içerik, söz varlığı ve organizasyon bakımından** farklılaşmaktadır. Akademik yazma becerisinde sözcük seçimi, bu sözcüklerin bağlam içerisinde doğru kullanımı, hedef dilin söz dizimi kurallarına uygunluğu, paragrafların düzeni ve bütünlüğü, paragraflardan oluşan metnin yapısının yazım kurallarına uygun olması gibi hususlar önem taşımaktadır.
- Akademik bir yazıda mantıklı ve bilimsel dayanaklarla ele alınan bir fikir vardır; cümleler açık, anlaşılır ve nettir; metin bağdaşıklık, bağlaşıklık, tutarlık kurallarına uygundur. Bunun yanında akademik yazılarda nesnel bir dil ve alana uygun bir jargon kullanılmaktadır. Hedef okur kitlesi bu jargona sahip olursa metni anlamada sorun yaşamayacaktır. Bu nedenle akademik yazma eğitimi kapsamında öncelikle öğrencilerin akademik söz varlığı zenginleştirilmeli; görsel ve işitsel araçlardan faydalanılarak bilimsel metinler okunmalı; anlama, sıralama, sınıflama, karşılaştırma, analiz, sentez yapma, değerlendirme, tartışma, eleştirme, yorumlama gibi üst düzey etkinliklerle metinler çözümlenerek öğrencilerin dil ve zihinsel becerileri geliştirilmeye çalışmalıdır (Seyedi, 2019, s. 119)

Akademik yazma becerisini geliştirmek için aşağıdaki etkinlikler de yapılabilir:

- Örnek cümlelerdeki sözcük ve yapıları değiştirerek cümleyi yeniden yazmak,
- Belirli sözcüklerle cümleler oluşturma gibi kontrollü yazma çalışmaları yapmak,
- Basit cümleleri birleşik yapılı cümlelere dönüştürmek,
- Akademik bir metinde yer alan fikirleri eleştirip yorumlamak,
- Grupla ya da bireysel olarak bir makalenin yapısını incelemek,
- Metne yeni başlıklar belirlemek,
- Grafik, şekil, tablo, şema ve istatistik yorumlamak (Seyedi, 2019, s. 107).

CEFR'de (2020) Yazma Becerisi

	Genel yazılı üretim
C1	İlgili göze çarpan konuların altını çizerek, bakış açılarını yardımcı noktalar, gerekçeler ve ilgili örneklerle belirli bir uzunlukta genişletip destekleyerek ve uygun bir sonuçla tamamlayarak, karmaşık konulardan açık, iyi yapılandırılmış metinler üretebilir. Tonu, tarzı ve üslubu muhatabına, metin tipine ve temasına göre çeşitlendirerek çeşitli türlerin yapı ve geleneklerini kullanabilir.
B2	Farklı kaynaklardan bilgi ve savları sentezleyip değerlendirerek ilgi alanıyla ilişkili çeşitli konularda açık, ayrıntılı metinler üretebilir.
B1	Bir dizi daha kısa ayrı ögeyi doğrusal bir sıraya bağlayarak ilgi alanındaki çeşitli aşina olduğu konular hakkında karmaşık olmayan bağlantılı metinler üretebilir.
A2	"Ve", "ama" ve "çünkü" gibi basit bağlayıcılarla bağlı bir dizi basit öbek ve cümle üretebilir.
A1	Basit sözcükleri/işaretleri ve temel ifadeleri kullanarak kişisel ilgisi olan meseleler (ör. hoşlandığı ve hoşlanmadığı şeyler, aile, evcil hayvanlar) hakkında bilgi verebilir. Basit, birbirinden kopuk öbekler ve cümleler üretebilir.
A1 öncesi	Belki bir sözlük kullanarak temel kişisel bilgileri (ör. isim, adres, uyruk) verebilir.

	Yaratıcı yazma
C2	Benimsediği metin türüne uygun bir tarzda, açık, akıcı ve ilgi çekici hikâyeleri ve deneyimini anlattığıbetimlemeleri ilişkilendirebilir. Metnin etkisini artırmak için deyim ve mizahı uygun şekilde kullanabilir.
C1	Okuyucunun zihnine uygun, kendinden emin, kişisel, doğal bir tarzla, açık, ayrıntılı, iyi yapılandırılmış ve gelişmiş betimlemeler ve yaratıcı metinler üretebilir. Deyim ve mizahı birleştirebilir, ancak mizah kullanımı her zaman uygun değildir. Kültürel olaylar (ör. oyunlar, filmler, konserler) veya edebî eserler hakkında ayrıntılı bir eleştirel değerlendirme yapabilir.
B2	Açık bağlantılı metinlerdeki fikirler arasındaki ilişkiyi belirterek ve ilgili metin türünün yerleşik geleneklerini izleyerek gerçek veya hayali olayların ve deneyimlerin açık, ayrıntılı betimlemesini yapabilir.
	İlgi alanları ile ilişkili çeşitli konularda açık, ayrıntılı betimlemeler yapabilir. Bir film, kitap veya oyun hakkında eleştiri yapabilir.

	Yaratıcı yazma
B1	Öyküleyici metinde kronolojik sırayı açıkça belirtebilir. Sınırlı bir dil varlığı kullanarak bir film, kitap veya TV programı hakkında basit bir eleştiri yapabilir.
	İlgi alanlarına giren çeşitli aşina olduğu konular hakkında, karmaşık olmayan, ayrıntılı açıklamalar yapabilir. Duyguları ve tepkileri basit, bağlantılı metinlerle açıklayarak deneyimlerini anlatabilir. Gerçek veya hayali bir olayı, yakın tarihli bir geziyi anlatabilir. Bir hikâye anlatabilir.
A2	Çevrelerinin günlük yönlerini, örneğin insanları, yerleri, bir işi veya eğitim deneyimini bağlı cümlelerle tanımlayabilir. Olayların, geçmiş etkinliklerin ve kişisel deneyimlerin çok kısa, temel betimlemesini yapabilir. Basit bir hikâye anlatabilir (ör. bir tatildeki olaylar veya uzak bir gelecekte yaşanacak hayat hakkında).
	Ailesi, yaşam koşulları, eğitim durumu veya şimdiki veya en son işi hakkında bir dizi basit öbek ve cümle üretebilir. İnsanlar hakkında kısa, basit hayali biyografiler ve basit şiirler oluşturabilir. "Ve", "ama" ve "çünkü" gibi basit bağlayıcılarla temel, somut sözcükler, öbek ve cümleler kullanarak etkinlikleri (ör. günlük rutin, geziler, spor, hobiler), insanları ve yerleri tanımlayan günlük girdiler yaratabilir. Bir sözlüğe ve atıflara (ör. bir ders kitabındaki fiil zamanları tablolarına) başvurabilmeleri koşuluyla bir hikâyeye giriş oluşturabilir veya bir hikâyeyi devam ettirebilir.
A1	Kendisi ve hayalî kişiler, nerede yaşadıkları ve ne yaptıkları hakkında basit öbekler ve cümleler kurabilir. Bir odanın neye benzediğini çok basit bir dille anlatabilir. Belirli günlük nesneleri tanımlamak için basit kelimeler/işaretler ve öbekler kullanabilir (ör. büyük veya küçük bir arabanın rengi).
A1 öncesi	*Tanımlayıcı yok.*

	Raporlar ve denemeler
B2	Önemli noktaların ve ilgili destekleyici ayrıntıların uygun şekilde vurgulanmasıyla sistematik olarak bir sav geliştiren bir makale veya rapor üretebilir. Karmaşık bir sürecin ayrıntılı bir tanımını üretebilir. Bir soruna yönelik farklı fikirleri veya çözümleri değerlendirebilir.
	Belirli bir bakış açısını destekleyen veya onun aleyhine gerekçeler sunan ve çeşitli seçeneklerin avantaj ve dezavantajlarını açıklayan sav geliştiren bir makale veya rapor hazırlayabilir. Bir dizi kaynaktan bilgi ve savları sentezleyebilir.
B1	İlgilendiği konularda kısa, basit denemeler yazabilir. Avantajları ve dezavantajları listelemek için basit bir dil kullanarak kişisel ilgi alanına giren güncel bir konu hakkında bir metin üretebilir ve görüşlerini bildirip gerekçelendirebilir. Kendi alanlarındaki rutin olan veya olmayan aşina olduğu meselelerde birikmiş olgusal bilgileri bir parça güvenle özetleyebilir, onlar hakkında rapor verebilir ve görüşlerini bildirebilir.
	Rutin olgusal bilgileri ve eylemlerin nedenlerini belirten standart, gelenekselleştirilmiş bir formatta çok kısa raporlar üretebilir. Fotoğrafları ve kısa metin bloklarını kullanarak kısa bir rapordaki veya posterdeki bir konuyu sunabilir.
A2	Cümleleri "ve", "çünkü" veya "sonra" gibi bağlayıcılarla bağlayarak, ilgi duyduğu aşina konularda basit metinler üretebilir. Günlük temel kelime ve ifadeleri kullanarak kişisel ilgi alanları (ör. yaşam tarzları ve kültür, hikâyeler) hakkında izlenimlerini ve görüşlerini aktarabilir.
A1	*Tanımlayıcı yok.*
A1 öncesi	*Tanımlayıcı yok.*

Etkileşim Aktiviteleri
Yazılı Etkileşim
Genel yazılı etkileşim
Yazışma
Notlar, mesajlar, formlar

Genel yazılı etkileşim

	Genel Yazılı Etkileşim
C2	Hemen hemen her türlü resmî ve resmî olmayan etkileşimde kendini uygun bir ton ve tarzda ifade edebilir.
C1	Hitap edilen kişi ile esnek ve etkili bir şekilde ilişki kurarak kendini açıklıkla ve net bir şekilde ifade edebilir.
B2	Haberleri ve görüşleri etkili bir şekilde yazılı olarak ifade edebilir ve başkalarının ifadeleriyle ilişki kurabilir.
B1	Hem somut hem de soyut konular hakkında bilgi ve fikir iletebilir, bilgileri kontrol edebilir ve sorunlar hakkında makul bir netlikte soru sorabilir veya problemleri açıklayabilir.
	Önemli olduğunu düşündüğü noktayı izah ederek konuyla yakından ilgili basit bilgiler isteyen veya bunları ileten kişisel mektuplar ve notlar oluşturabilir.
A2	Öncelikli ihtiyaç duyulan alanlardaki meselelerle ilgili kısa, basit kalıp notlar oluşturabilir.
A1	Kişisel bilgiler sorabilir veya verebilir.
A1 Öncesi	Bir sözlük kullanarak temel bilgileri (ör. ad, adres, aile) kısa öbekler hâlinde bir formda veya bir notta iletebilir.

	Yazışma
C2	Mesleki yaşamı boyunca gerekli olan hemen hemen her türlü yazışmayı uygun bir ton ve tarzla oluşturabilir.
C1	Duygusal, kinayeli ve şakacı kullanım da dâhil olmak üzere, dili esnek ve etkili bir şekilde kullanarak, kişisel yazışmalarda kendisini açıklıkla ve net bir biçimde ifade edebilir. Açıklama, başvuru, tavsiye, referans, şikâyet, taziye ve başsağlığı mektupları gibi resmî yazışmaları, iyi bir ifadeyle ve doğrulukla oluşturabilir.
B2	Deneyimlerin ayrıntılı betimlemelerini yapmak, anlayışlı bir şekilde sorular sormak ve karşılıklı çıkar meselelerini takip etmek için dili akıcı ve etkili bir şekilde kullanarak kişisel yazışmalar yoluyla bir ilişki sürdürebilir. Çoğu durumda yazışmalardaki ve diğer iletişimlerdeki deyimsel ifadeleri ve gündelik anlatımı anlayabilir ve duruma uygun olarak en yaygın olanları kullanabilir. Uygun üslup, dil yapısı ve kuralları kullanarak sorgu, talep, başvuru ve şikâyet mektupları gibi resmî yazışmalar oluşturabilir. Destekleyici ayrıntılar ve istenen sonucun bir beyanını da içeren, güçlü ancak nazik bir şikâyet mektubu oluşturabilirler.
	Duyguların derecelerini ifade eden, olayların ve deneyimlerin kişisel önemini vurgulayan ve mektuplaştığı kişinin haberleri ve görüşleri hakkında yorum yapan mektuplar oluşturabilir. Kişisel ve mesleki mektup ve e-posta yazarken, bağlama uygun resmiyeti ve kurallarını kullanabilir. Uygun üslup ve kuralları kullanarak resmî davet, teşekkür veya özür mektupları/ e-postaları oluşturabilir. Olgularla sınırlı olmaları koşuluyla uygun dil yapısı ve kuralları kullanarak rutin olmayan mesleki mektuplar oluşturabilir. Belirli bir amaç için gerekli bilgileri mektup veya e-posta yoluyla elde edebilir, derleyebilir ve e-posta yoluyla diğer kişilere iletebilir.

	Yazışma
B1	Müzik veya film gibi soyut veya kültürel konular hakkında bilgi veren ve düşüncelerini ifade eden kişisel mektuplar oluşturabilir. Farklı görüşleri ifade eden ve kişisel duygu ve deneyimlerinin ayrıntılı açıklamalarını yapan mektuplar oluşturabilir. Bir reklama yazılı olarak yanıt verebilir ve ilgisini çeken ürün hakkında daha fazla bilgi isteyebilir. Başlıca resmî e-postaları/mektupları oluşturabilir (ör. şikâyette bulunmak ve eylem talep etmek için).
	Deneyimleri, duyguları ve olayları ayrıntılı olarak anlatan kişisel mektuplar oluşturabilir. Olgusal nitelikteki temel e-postaları/mektupları oluşturabilir (ör. bilgi talep etmek veya onay istemek ve vermek için). Sınırlı seviyede destekleyici ayrıntılarla temel bir başvuru mektubu oluşturabilir.
A2	Kısa mesaj, e-posta veya kısa mektuplarla, diğer kişiden gelen sorulara (ör. yeni bir ürün veya etkinlik hakkında) yanıt vererek bilgi alışverişinde bulunabilir.
	Kendini tanıtan kısa bir e-posta veya mektup gibi rutin nitelikteki kişisel bilgileri iletebilir. Teşekkür eden ve özür dileyen çok basit kişisel mektuplar oluşturabilir. Kısa, basit notlar, e-postalar ve metin mesajları oluşturabilir (ör. bir davetiye göndermek veya daveti yanıtlamak, bir düzenlemeyi onaylamak veya değiştirmek için). Bir tebrik kartında kısa bir metin oluşturabilir (ör. birinin doğum günü için veya ona mutlu yıllar dilemek için).
A1	Sözlük kullanarak, basit sözcükler ve kalıplaşmış ifadelerle, hobileri ve hoşlandığı/hoşlanmadığı şeyler hakkında bir dizi çok kısa cümleden oluşan mesajlar ve çevrim içi gönderiler oluşturabilir. Kısa, basit bir kartpostal oluşturabilir. Arkadaşlarına bir miktar bilgi vermek veya bir soru sormak için kısa, çok basit bir mesaj (ör. SMS mesajı) oluşturabilir.
A1 Öncesi	Sözlük kullanarak, temel kişisel bilgileri kısa öbekler ve cümleler hâlinde aktarabilir.

	Notlar, mesajlar ve formlar
A2	[Karşı tarafın] tekrar ve yeniden ifade etmesini isteyebilmesi koşuluyla kısa, basit bir mesaj alabilir.
	Öncelikli ihtiyaç duyulan alanlardaki meselelerle ilgili kısa, basit notlar ve mesajlar oluşturabilir. Günlük formların çoğunda (ör. bir banka hesabı açmak veya taahhütlü teslimat yoluyla bir mektup göndermek) kişisel ve diğer ayrıntıları doldurabilir.
A1	Bir form üzerinde (ör. otel kayıt formunda), numaraları ve tarihleri, kendi adını, uyruğunu, adresini, yaşını, doğum tarihini veya ülkeye varış tarihini vb. doldurabilir. Örneğin nereye gittiği veya ne zaman döneceği hakkında bilgi veren basit bir mesaj bırakabilir (ör. "Alışveriş: 17:00'de dönüş").
A1 Öncesi	Çok basit kayıt formlarını isim, adres, uyruk, medeni hâl gibi temel kişisel bilgileri ile doldurabilir.

- Çerçeve metinde konuşma ve yazma, üretici dil becerileri kategorisinde değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda öğreniciler, öğrendiklerini konuşma ile yazma becerisi ile sergilemekte ve yazma ile kalıcı hâle getirmektedirler. Yazılı üretimin olabilmesi için de girdiye ihtiyaç vardır. Bu girdi de dinleme ve okuma becerileriyle, gramer ve sözcük bilgisiyle sağlanabilmektedir. Bu açıdan yazma becerisinin diğer dil becerileriyle bütünleşik, kelime bilgisiyle ilişki içinde olduğu fark edilmektedir.

Eylem odaklı yaklaşım ve yazma becerisi

Yazma, görev temelli bir iletişim eylemine dönüşür.

- Eylem odaklı yaklaşımda öğrenenlerden yalnızca "bir konu hakkında yazmaları" değil, belirli bir görevi yerine getirmeleri beklenir. Örneğin Türkçe öğrenen bir öğrencinin şikâyet e-postası yazması, gezi planı hazırlaması, davet mesajı oluşturması ya da blog yazısı yazması beklenebilir. Bu durum yazmayı gerçek iletişim bağlamına taşır.

Yazma becerisi günlük yaşamla ilişkilendirilir

- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma etkinlikleri; market listesi hazırlama, bir e-postaya cevap yazma, iş başvurusu yapma, CV hazırlama, sosyal medya paylaşımı hazırlama gibi **yaşam temelli görevlerle** desteklenir. Böylece dil kullanıcısı, Türkçeyi sınıf içinde değil, hayatın içinde kullanmayı öğrenir.

3. Süreç temelli yazmayı destekler

Eylem odaklı yaklaşımda yazma tek aşamalı değildir. Öğrenen;

- bilgi toplar,
- plan yapar,
- taslak oluşturur,
- düzenler,
- yeniden yazar,
- paylaşır.
- Bu yönüyle yaklaşım, çağdaş yazma öğretimindeki **süreç temelli anlayışla** örtüşür.

İş birliğine dayalı yazmayı geliştirir.

- Yazma bireysel bir etkinlik olmaktan çıkar; grup hâlinde broşür hazırlama, ortak blog oluşturma, sınıf gazetesi yazma gibi ortak üretimlere dönüşür. Böylece öğrenenler hem yazar hem de sosyal etkileşim kurar.

Metin türü farkındalığı kazandırır.

Eylem odaklı yaklaşım, farklı amaçlara göre farklı metin türleri kullanılmasını gerektirir. Bu nedenle öğrenciler;

- e-posta,
- Dilekçe,
- Hikâye,
- rapor,
- eleştiri,
- ilan metni gibi farklı türlerde yazmayı öğrenir. Bu da yazma becerisinin işlevselliğini artırır.

Dil bilgisini araç hâline getirir.

- Bu yaklaşımda amaç kural ezberlemek değil, görevi tamamlamaktır. Öğrenci zaman eklerini, bağlaçları, sözcükleri yazılı görevi tamamlamak için kullanır. Böylece dil bilgisi iletişim içinde öğrenilir.

Motivasyonu artırır.

- Araştırmalar, eylem odaklı yöntemle hazırlanan öğretim ortamlarının öğrenen tutumlarını olumlu etkilediğini göstermektedir. Yazma etkinlikleri gerçek yaşamla bağlantılı olduğunda ve yaratıcılığı desteklediğinde öğrenciler yazmaya daha istekli katılır.

- Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde eylem odaklı yaklaşım, yazma becerisini geleneksel "kompozisyon yazma" anlayışından çıkararak **amaçlı, görev temelli, toplumsal ve iletişimsel bir üretim alanına** dönüştürmektedir. Bu nedenle yazma öğretiminde öğrencinin gerçek yaşamda kullanabileceği görevler merkeze alınmalıdır.

Yazma Etkinlikleri

- Yazma becerisinin alışkanlığa dönüştürülmesi için de uzun ve sistemli bir çabaya ihtiyaç vardır. Çünkü yazma sadece bir dil becerisi değil aynı zamanda **karşılaştırma, ilişki kurma, sınıflandırma, değerlendirme, yorumlama, eleştirme, analiz ve sentez yapma gibi üst düzey zihinsel becerileri kapsayan bir öğrenme alanı**dır (Güneş, 2014, s. 158).
- Bu kapsamda öğrenciler; duygu ve düşüncelerini mantıksal bir bütünlük içinde bir araya getirme, farklı düşünmeye yönlendiren ifadeleri kullanma, karşılaştırma yapma, sebep-sonuç ilişkileri kurma, sınıflama, analiz-sentez yapma, değerlendirme, özetleme gibi zihinsel becerileri geliştirici çalışmalar yapmalıdır. Hem bir dil becerisi hem de zihinsel beceri olan yazma bu tip etkinliklerle geliştirilebilir.

- Yazmaya karşı isteksizlik, motivasyon kaybı, kaygı, olumsuz tutum gibi hususların ortadan kaldırılması için **yazma öncesi, yazma sırası ve yazma sonrası** etkinliklere önem verilmeli, özellikle yazma öncesi hazırlık aşaması ihmal edilmemelidir. Kaygının giderilmesi için de öğrencilerin görüş ve önerileri dikkate alınarak onların ilgi alanına giren konular seçilmelidir. Ayrıca yazma eğitiminde öğrenci merkezli **yaratıcı yazma yaklaşımının** esas alınması gerekmektedir. Yazmanın üretici bir dil becerisi olarak alışkanlığa dönüşmesi için de sürekli tekrar yapılması gerekmektedir. Bunun için de dikte ve kompozisyon çalışmaları yapmak gereklidir (Güzel & Barın, 2016, s. 283).

Ölçme-değerlendirme

- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma becerisinde ölçme-değerlendirme süreci, yalnızca öğrencinin yazdığı metindeki dil bilgisi ve imla hatalarını tespit etmeye dayalı olmamalıdır. Yazma; planlama, fikir üretme, metin oluşturma ve düzenleme gibi çok boyutlu bir beceri olduğundan değerlendirme süreci de **bütüncül, ölçüt temelli ve biçimlendirici** bir yapıda tasarlanmalıdır.
- Amaç yalnızca not vermek değil, öğrencinin yazma gelişimini izlemek ve desteklemektir.

1. Süreç ve Ürün Birlikte Değerlendirilmelidir.

Yazma becerisinde yalnızca ortaya çıkan son metin/ürün değil, öğrencinin yazma süreci de dikkate alınmalıdır. Bu nedenle değerlendirmede şu aşamalar izlenmelidir:

- Fikir üretme
- Plan hazırlama
- Taslak oluşturma
- Düzeltme
- Son metni oluşturma

Öğrencinin ilk taslak ile son metni arasındaki gelişim izlenmelidir. Böylece yazma, tek seferlik sınav etkinliği olmaktan çıkar.

- **2. Ölçüt Temelli Rubrik Kullanılmalıdır.**

Yazılı ürünler, önceden belirlenmiş açık ölçütlere göre puanlanmalıdır. Rubrik kullanımı hem öğretmen hem öğrenci açısından şeffaflık sağlar.

Erdem'e (2007, s. 13) göre rubrik ölçütleri hakkında öğrencilere önceden bilgi verilmesi, öğrencinin kendisinden beklenen kazanımları gerçekleştirmesine olanak sağlayabilir.

Rubrik örnekleri:

https://dergipark.org.tr/en/pub/oyea/article/934684

https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1758472

- **3. Düzeye Uygun Değerlendirme Yapılmalıdır**
- CEFR'deki tanımlayıcılar ve dil düzeyleri dikkate alınmalıdır.

4. Biçimlendirici Geri Bildirim Kullanılmalıdır

Dönem sonunda yapılan tek sınav yeterli değildir. Süreç boyunca:

- kısa yazma görevleri,
- günlükler,
- portfolyo çalışmaları/gelişim dosyaları ile gelişim izlenmelidir.

- **6. Öz Değerlendirme ve Akran Değerlendirmesi Eklenmelidir.**

Akran değerlendirme, bir sınıftaki veya gruptaki öğrencilerin belli ölçütler çerçevesinde birbirlerini değerlendirme sürecidir.

Öz değerlendirme, öğrencilerin çalışmalarının ve öğrenmelerinin kalitesi üzerinde derinlemesine düşündükleri ve değerlendirdikleri, açıkça belirtilen hedefleri veya kriterleri yansıtma derecelerini yargıladıkları, çalışmalarındaki güçlü ve zayıf yönleri belirledikleri ve çalışmalarını buna göre düzenledikleri biçimlendirici bir değerlendirme sürecidir.

	Genel yazılı üretim
C1	İlgili göze çarpan konuların altını çizerek, bakış açılarını yardımcı noktalar, gerekçeler ve ilgili örneklerle belirli bir uzunlukta genişletip destekleyerek ve uygun bir sonuçla tamamlayarak, karmaşık konulardan açık, iyi yapılandırılmış metinler üretebilir. Tonu, tarzı ve üslubu muhatabına, metin tipine ve temasına göre çeşitlendirerek çeşitli türlerin yapı ve geleneklerini kullanabilir.
B2	Farklı kaynaklardan bilgi ve savları sentezleyip değerlendirerek ilgi alanıyla ilişkili çeşitli konularda açık, ayrıntılı metinler üretebilir.
B1	Bir dizi daha kısa ayrı ögeyi doğrusal bir sıraya bağlayarak ilgi alanındaki çeşitli aşina olduğu konular hakkında karmaşık olmayan bağlantılı metinler üretebilir.
A2	"Ve", "ama" ve "çünkü" gibi basit bağlayıcılarla bağlı bir dizi basit öbek ve cümle üretebilir.
A1	Basit sözcükleri/işaretleri ve temel ifadeleri kullanarak kişisel ilgisi olan meseleler (ör. hoşlandığı ve hoşlanmadığı şeyler, aile, evcil hayvanlar) hakkında bilgi verebilir. Basit, birbirinden kopuk öbekler ve cümleler üretebilir.
A1 öncesi	Belki bir sözlük kullanarak temel kişisel bilgileri (ör. isim, adres, uyruk) verebilir.

- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma becerisinin ölçme-değerlendirme süreci; **süreç odaklı, ölçüt temelli, düzeye uygun, geri bildirim sağlayan ve gerçek yaşamla ilişkili** olmalıdır. Böyle bir yaklaşım, öğrencinin yalnızca not almasını değil, yazma becerisinde gelişmesini sağlar.

Etkinlik Örnekleri

ETKİNLİK 1.

Etkinlik adı	Form Doldurma
Etkinliğin öğrenme alanı	Yazma
Etkinliğin uygulanabileceği dil düzeyi	A1, A2
Kazanımlar/beceriler	• Ulaşım, seyahat veya konaklamaya ilişkin basit formları doldurur. • Temel kişisel bilgiler içeren formları doldurur. • Yazılarında tarih/zaman ifadelerini kullanır. • Yazılarında sayıları kullanır. • Yazım kurallarına dikkat ederek yazar.
Yöntem ve teknikler	Dikte, soru-cevap, boşluk doldurma.
Süre	20 dk.
ETKİNLİK ÖRNEĞİ	
Aşağıdaki formu kişisel bilgilerinize göre doldurunuz.	
OTEL REZERVASYON FORMU	

Adı Soyadı: Cinsiyet:

Doğrum Tarihi: Uyruk:

Medeni Durum: Telefon No:

Adres:

Rezervasyon Tarihi / Saat: Kişi Sayısı:

Ödeme Şekli: Seyahat Şekli:

Biniş Saati: Varış Saati:

Transfer istiyor musunuz? (Evet/Hayır)

İlgilendiğiniz Uygulamalar:

GÖNDER

ETKİNLİK 3.

Etkinlik adı	Meslekleri Tanıyalım
Etkinliğin öğrenme alanı	Yazma
Etkinliğin uygulanabileceği dil düzeyi	A2
Kazanımlar/beceriler	• Meslekleri karşılaştıran metinler yazar. • Yazılarında basit karşılaştırma ifadelerini kullanır. • Yazım kurallarına dikkat ederek yazar.
Yöntem ve teknikler	Karşılaştırarak yazma.
Süre	20 dk.

ETKİNLİK ÖRNEĞİ

Aşağıdaki meslekleri tahmin ediniz. Örnekteki gibi karşılaştırınız.

Örnek: Doktor, hastaları muayene eder. Hemşire, iğne yapar.

Balıkçı, balık tutar. Aşçı balık pişirir.

ETKİNLİK 4.

Etkinlik adı	Grafik Yorumlama
Etkinliğin öğrenme alanı	Yazma
Etkinliğin uygulanabileceği dil düzeyi	B1, B2
Kazanımlar/beceriler	• Grafik, tablo vb. şekilde ifade edilmiş bilgileri yorumlayarak yazar. • Karşılaştırmaya dayalı metinler yazar. • Yazım kurallarına dikkat ederek yazar. • Noktalama işaretlerini işlevlerine uygun olarak kullanır.
Yöntem ve teknikler	Soru sorma, karşılaştırma, sınıflandırma.
Süre	10 dk.

ETKİNLİK ÖRNEĞİ

Aşağıdaki grafiklerde teknoloji kullanımına ilişkin sayısal veriler yer almaktadır. Araştırma kapsamında genç ve yaşlı insanlara 'Teknolojiyi faydalı buluyor musunuz?' şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Alınan cevaplara ilişkin sayısal veriler, Grafik 1 ve Grafik 2'de gösterilmiştir. Bu doğrultuda grafiklerde sunulan bilgileri karşılaştırarak rapor hâline getiriniz.

Grafik 1.

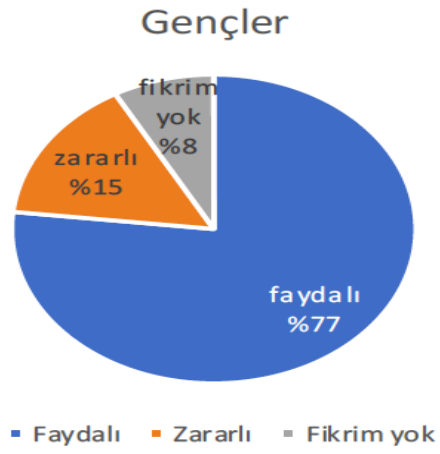

Grafik 2.

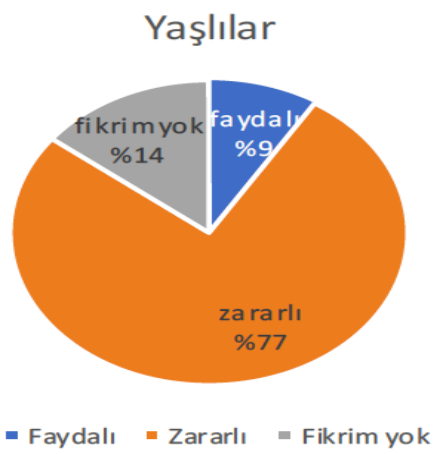

ETKİNLİK 5.

Etkinlik adı	Duygular
Etkinliğin öğrenme alanı	Yazma
Etkinliğin uygulanabileceği dil düzeyi	C1
Kazanımlar/beceriler	• Yazılarında yeni öğrendiği kelimeleri/kalıp ifadeleri kullanır. • Kurmaca metinler yazar. • Taslak oluşturarak metinler yazar. • Metinlerinde bağlama uygun mecazlı ifadeleri kullanır. • Aynı kavram alanına giren kelimeleri kullanarak metinler yazar. • Yazım kurallarına dikkat ederek yazar. • Noktalama işaretlerini işlevlerine uygun olarak kullanır.
Yöntem ve teknikler	Yaratıcı yazma, kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma.
Süre	2x40 dk.

ETKİNLİK ÖRNEĞİ

Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinde bahsedilen sözcük ile aynı kavram alanına giren ***"Teşekkür ederim, özür dilerim, rica ederim, merhaba, günaydın, hoşça kalın, affedersin, kusura bakma, lütfen, tebrikler, memnuniyetle, buyurun"*** gibi günlük yaşamda az kullanılan nezaket sözcüklerini kullanarak bir öykü yazınız. Öykü yazarken önce bir taslak oluşturunuz. Bunun için aşağıdaki hikâye haritasını kullanabilirsiniz. Yazdığınız öyküyü arkadaşlarınızla sosyal medya ortamında ya da sınıfta paylaşınız.

Yukarıdaki sözcük ağacını inceleyiniz. Bu ağaçta yer alan kelimelerle aynı kavram alanına giren başka sözcükler biliyor musunuz? Yazınız.

KAYBOLAN KELİME

Bu bayram, dilimizin bir kelime kaybettiğine iyice inandım. "Tandır" gibi "kağnı" gibi artık yaşanan hayatta yeri kalmamış, şöyle böyle bir kelime değil; zarif, ince, medeni bir kelime.

Kapıyı çalan çöpçünün pos bıyıkları arasında onu aradım. Yok!.. Bahşişini alan bekçinin kavlak dudaklarından onu bekledim. Yok!.. Bakkalın çırağından, sebzecinin yamağından, kasabın oğlundan onu işitmek istedim. Yok!.. İpek mendilini alan oğlan, eşarbını kıvıran kız, iki buçukluğu cebine indiren manav, üç gün kapımızı kim çaldıysa hediyesini kim aldıysa bana o beklediğim kelimeyi vermeden gitti! İki yüz kuruş yazan taksinin şoförüne iki yüz elli kuruş veriyorsunuz. Taş gibi bir sükût! Kitabından sevgiyle bahsettiğiniz genç adamla karşılaşıyorsunuz. Hakarete benzer hissiz bir selam!

Tramvayda, ayakta kalmış bir kadına yerinizi veriyorsunuz. Yüzünüze, burun delikleriyle yüksekten bir bakış! Ve hiçbirinin dilinde aradığınız o ince, o kibar, o insanı insan yapan güzel kelime yok! Geçen yıl, Atina'da bindiğim bir otomobilin şoförü, bana bu kelimeyi on kuruşluk bahşiş için söylemişti: Hem başından kasketini çıkararak hem de kelimenin başına bir "çok" ilave ederek.

Roma'nın en büyük otelinde oda hizmetçisi kız, yine küçük bir hediye karşılığı zarif vücudunu nezaketle kırarak bu kelimeyi dudaklarında tebessümle süslemişti.

Bir kelime deyip geçmeyiniz. Cemiyet hayatımızdaki birçok şikâyetleri bu kelimenin yokluğuna bağlamak bile mümkündür. Düşünüyorum: Artık lügat kitaplarında beyaz kâğıdın kefenlediği bu ölü kelimeyi nasıl diriltsek? Acaba belediye, bu kelime için bir fiyat listesi yapamaz mı? Hiç olmazsa çarşıda, pazarda, iş hayatında canımız istediği zaman listeye bakar, parasını verir ve içimizin özlediği bu üç heceli sözü duyarız! Haaa! Affedersiniz, deminden beri, yana yakıla hasretini çektiğim bu kelimenin ne olduğunu söylemedim değil mi?

Teşekkür!

Yusuf Ziya ORTAÇ- Büyük Türk Klasikleri

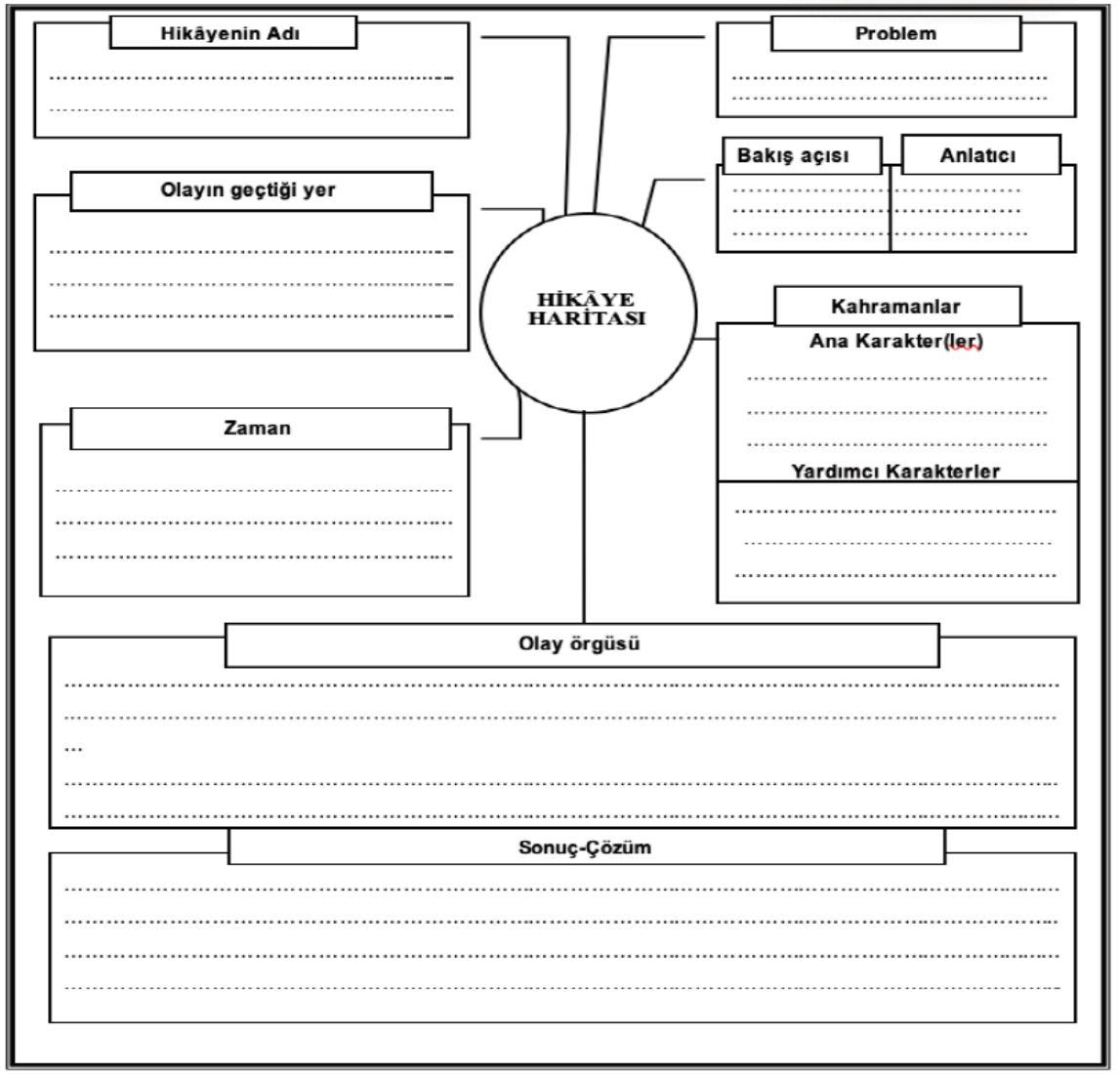

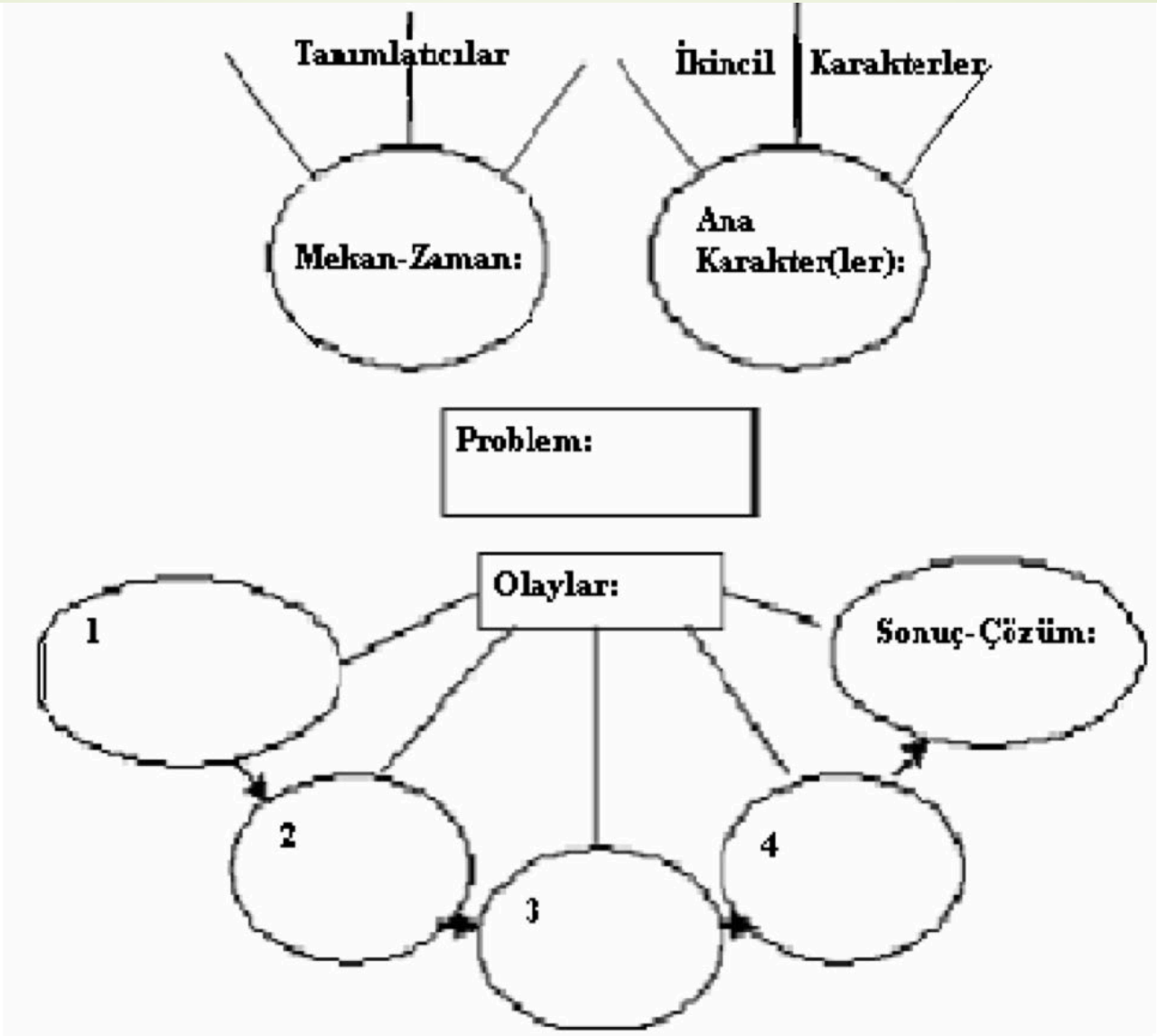

Kaynak: (Staal, 2000: 27).

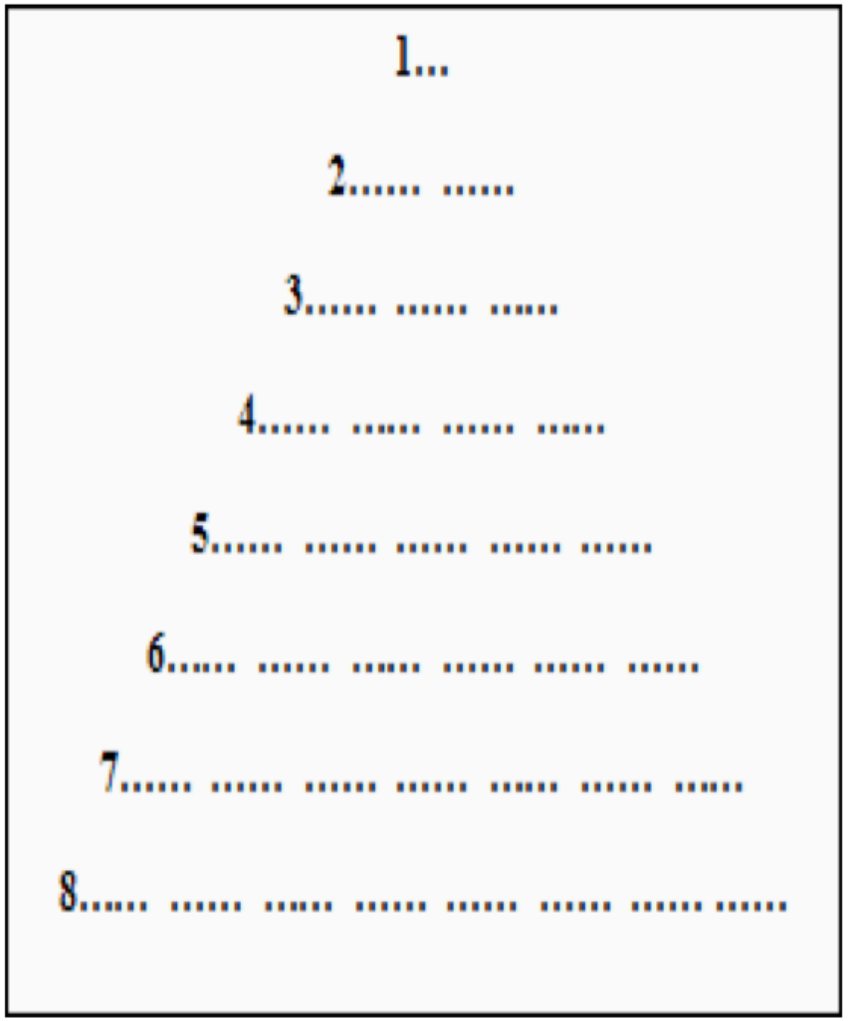

1. Ana karakterin adı
2. Ana karakteri tanımlayan 2 kelime
3. Mekânı tanımlayan 3 kelime
4. Problemi tanımlayan 4 kelime
5. İlk olayı başlatan 5 kelime
6. İkinci olayı başlatan 6 kelime
7. Üçüncü olayı başlatan 7 kelime
8. Sonucu başlatan sekiz kelime

Kaynak: (Fordham, Wellman ve Sandmann, 2002:152).

KAYNAKÇA

- Alagöz, S. B. & Geçgil, T. (2016). Türkiye'deki yabancı öğrenci sorunlarının tanımlanması ve çözüm önerileri. In Proceedings of the 2. International Congress on Applied Sciences: Migration, Poverty and Employment, 23-25 September, (pp. 494-502).
- Creswell, J.W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches,* 2nd Ed. Thousand Oaks, CA: Sage Publishers.
- Kesten, A., Kıroğlu, K. & Elma, C. (2010). Language and education problems of international students in Turkey. Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 24, 65-85.
- Kirova, A. (2001). Loneliness in immigrant children: Implications for classroom practice. Childhood Education, 77(5), 260-267.
- Koçak, Y. & Terzi, E. (2012). Türkiye'de göç olgusu, göç edenlerin kentlere olan etkileri ve çözüm önerileri. Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3(3), 163-184.